

Ressenya

De la utopia revolucionària a l'activisme social. El Moviment Comunista, Revolta i Cristina Peris

Josepa Cucó Giner (2016)

València: Publicacions de la Universitat de València

224 p. ISBN: 978-84-370-9888-3

Dolors Comas-d'Argemir

*Departament d'Antropologia, Filosofia i Treball Social,
Universitat Rovira i Virgili (URV)*

Aquest és un llibre d'Antropologia Política. L'autora inicia la seva investigació analitzant una associació ciutadana de València, Revolta, i a partir d'ella reconstrueix el trànsit d'un partit polític revolucionari com fou el Moviment Comunista (MC) a una organització ciutadana de caràcter crític i contestatari com Revolta. És el pas de l'activisme polític i sindical dels seus militants a l'activisme social, cosa que no representa un abandonament de la política sinó la seva transformació en altres continguts i canals d'acció. La recerca va més enllà de la ciutat de València i explora també l'evolució d'aquest partit a Andalusia i a Euskadi, i busca a més els seus paral·lelismes amb partits equivalents a Portugal.

El MC no ha sigut mai un partit amb forta implantació: durant el franquisme jugà un paper rellevant en la lluita contra la dictadura, però amb la instauració de la democràcia, va perdre incidència i rellevància. Quin interès té doncs haver-se centrat en aquest partit i no haver escollit alguns dels grans partits que han tingut

molt més pes i incidència en la història recent d'Espanya, tant en la lluita antifranquista (PCE o PSUC) com en els anys de democràcia (PSOE, PP, IU, etc...)? Penso que poden haver influït dos aspectes (i no sé si l'autora hi estarà d'acord): un és la fascinació per esbrinar com un partit petit i perifèric aconsegueix persistir al llarg de quasi cinquanta anys. L'altre, es la facilitat d'accés al treball etnogràfic i més concretament, la seducció cap a la figura de Cristina Peris, una de les líders del partit.

De fet, la primera raó que he indicat la reconeix l'autora en la presentació del llibre. Assenyala justament que a l'hora d'estudiar els partits d'extrema esquerra, va escollir el MC per la seva llarga pervivència i per haver persistit a base de mutacions en els seus objectius, ideologia, praxis i estructura organitzativa (p. 17-18) i la primera meitat del llibre està dedicada a aquest objectiu. Analitza l'evolució del partit en el marc de la situació política espanyola, combinant les vivències i explicacions dels seus militants amb les lògiques socials i polítiques de caire estructural i que es modifiquen amb el pas dels anys. L'activisme i la militància política i sindical tenen molta força en els darrers anys del franquisme malgrat haver-se de fer en la clandestinitat. La instauració de la democràcia representativa provoca la pràctica desaparició dels partits d'extrema esquerra, crítics amb el mateix concepte de democràcia i incapaços d'obtenir la confiança de la ciutadania en les conteses electorals. L'autora situa el referèndum de l'OTAN, del 1986, com l'última batalla perduda que provoca una crisi forta en els partits que estan fora de les institucions. És en aquest context que el MC inicia el seu procés de transmutació i desplega una estratègia diferent a la dels anteriors anys: centrar-se en l'activisme social i desenvolupar una estructura oculta que agrupa les múltiples i variades organitzacions disperses pel territori. L'autora explora en aquest terreny com es concreten i es modifiquen les formes de militància, com es transforma la ideologia i els termes emprats, com es produeixen els relleus generacionals. Renovar-se o resignar-se a morir, aquest és el dilema, i l'organització opta per la renovació. La manera en què es concreten les dinàmiques evolutives en diferents àrees de la geografia espanyola és un dels capítols d'aquesta part, encara que no hi apareix el cas de Catalunya, que té alguns elements comuns amb els processos generals que es descriuen però també moltes particularitats que valdria la pena esbrinar (una investigació posterior?). Cal destacar especialment el capítol dedicat al feminisme, un eix fort i distintiu del partit, on es mostren sòlides conviccions ideològiques, però també les contradiccions respecte a les pràctiques reals dels militants i la percepció d'alguns d'ells de tractar-se de reivindicacions secundàries.

La segona part del llibre es dedica a presentar la biografia sociopolítica de Manuel i Cristina, en un excel·lent exercici que mostra com a través de dues trajectòries vitals es poden entendre trets més amplis de l'entorn social i polític, es pot llegir la societat. Nascuts a inicis dels anys 50, tots dos de famílies benestants, decideixen lluitar contra la injustícia social quan la coneixen a través del catolicisme compromès. Tots dos accedeixen a la universitat però decideixen entrar a treballar com a obrers a fàbriques i dedicar les seves vides a la militància obrera,

política i sindical. Tots dos han d'acabar canviant de feina i tots dos entren en l'activisme social, des de diferents vessants. Cristina mor en aquesta etapa encara lluitadora, molt centrada en la defensa dels drets de les dones. Manuel, entra a treballar en l'administració pública i no deixa l'activisme social, encara que ell mateix el qualifica de baixa intensitat.

En aquestes biografies i en el que representen rau, al meu entendre, l'altre motiu que impulsa a l'autora a aprofundir en la investigació sobre un partit que absorbeix i defineix la vida dels seus militants. La investigadora resulta seduïda especialment per Cristina Pires, no sols per l'excel·lent personalitat de la dirigent política i sindical, sinó també perquè la seva trajectòria vital sintetitza molts dels valors i actituds de la militància. No és una casualitat que Cristina Pires aparegui en el títol del llibre. Es nota la identificació de Pepa Cucó amb aquesta dona que accepta ser entrevistada quan ja està malalta i a les portes de la seva mort. Les cinc sessions d'entrevistes són moments intensos de relats i de confidències que segur que van marcar a la investigadora, que va poder introduir-se en el món de les inseguretats i contradiccions humanes que s'amaguen més enllà de la cara visible d'una figura pública.

Val la pena llegir el llibre, com a bona obra etnogràfica i com a expressió de la vinculació entre la política i la vida, com a mostra de la construcció de lideratges, i com a es relaciona el funcionament de les organitzacions amb les experiències i percepcions de les persones que en formen part.

© Copyright Dolores Comas-d'Argemir, 2017

© Copyright *Quaderns-e de l'ICA*, any

Fitxa bibliogràfica:

COMAS-D'ARGEMIR, Dolores (2017), "Ressenya: "De la utopia revolucionària a l'activisme social. El Moviment Comunista, Revolta i Cristina Peris" de Josepa Cucó Giner", *Quaderns-e de l'Institut Català d'Antropologia*, 22 (2), Barcelona: ICA, pp. 246-248. [ISSN 169-8298].

